

Akademický rok 2020/2021

Bakalářská práce – posudek oponenta

Jméno a příjmení studenta: Markéta Olšarová

Název práce: Kýč ve výtvarném umění a jeho přítomnost v mé práci

Slovní hodnocení:

Markéta Olšarová je kmenovou studentkou Ateliéru performance. Zpočátku vytvářela jemné akce, během nichž tekutina, asociující krev, ulpívala v záhybech jejího těla a otevírala tak otázky zranitelné dokonalosti. Nebo naopak pomocí vnějších faktorů ovládala mimiku vlastní tváře a odkrývala tím křehkou hranici mezi přirozeností a násilím. Následně do svých akcí zapojovala více aktérů, jejichž těla polepovala cigaretovými papírky, které se v procesu vysychání a pohybu aktérů z kůže odlupovaly a vytvářely vizuální kontrasty estetického a odpudivého. Nemůžeme si přitom nevšimnout citlivého fotografického nebo filmového záznamu akcí. Během třetího ročníku se rozhodla odejít na stáž do Ateliéru sochařství 2, kde samotnou akci skryla a prezentovala ji jen v podobě jakési existenční stopy, která k ní odkazovala. V podstatě se jednalo o vizuální defekty domácích prací, vzniklé vypálením míst např. po zapomenuté zapnuté žehličky nebo plynovém sporáku. Následovala stáž v Ateliéru environmentu, kde se v její práci rozvinul sociální aspekt uvažování se zájmem o členy rodiny, jejich dovednosti, řemeslo a lidovou kulturu, jehož výsledkem byl filmový dokument o výrobě fujar.

Doba covidová sebou přinesla řadu změn zejména v sociální rovině života. Lidé se začali zdržovat v úkrytu domova, setkávání se uskutečňovalo v úzkém rodinném kruhu, někdy ani to ne a komunikace s přáteli, studium a některé profese probíhaly v on-line prostoru. Změna této perspektivy ovlivňovala myšlení i zájmy lidí, kteří si začali více všímat i věcí v domácnosti, jež dříve míjeli bez povšimnutí. Prostor domova často obsahuje řadu podivných předmětů, které její členové po léta hromadili, třeba i jako talismany událostí, jež neměly být zapomenuty. V závislosti na úrovni vzdělání a sociálním začlenění jednotlivců do společnosti, se často jedná o kýč. Kýč vědomý nebo nevědomý. Společenská situace a objevy v domácnostech se staly podhoubím pro bakalářskou práci Markéty Olšarové.

Ve své práci se zprvu soustředila na průzkum osobních názorů na kýč a jejich existenci v okruhu své rodiny, přičemž vzniklé poznatky korigovala s dostupnými teoriemi uznávaných estetiků či sociologů. Přestože kýč je spíše rysem masové většinové společnosti, vzhledem ke své práci si uvědomila důležitost osobního vztahu jednotlivce a kýče, podloženého prožitkem nebo uceleným příběhem. Během průzkumu současně vytvářela situační videa z domácího prostředí, jejichž obrazová část je orámována detailem události, zatímco zvuková složka vizuální omezení překračuje a dává tušit celistvost prostoru a děje. Aktivuje tím domýšlivost diváka-posluchače, který se tak stává nepřímým účastníkem události. Tato videa se však Markéta nakonec rozhodla v rámci finální podoby své práce neprezentovat a soustředila se spíše na prostorovou instalaci, využívající sbírku sloních kýčů své babičky, ke kterým se váže mnoho jejích příběhů. Nejprve uvažovala z exemplářů vytvořit lehkou zavěšenou strukturu, kterou by se dalo jako ve snu procházet a poslouchat přitom babiččino nostalgické vyprávění. Prostor, který má Markéta k dispozici, se však pro takový typ instalace ukázal nevhodný z důvodů nepevného patrně rákosového stropu a sypkých omítek na stěnách. Začala proto hledat jiné další varianty instalace, zkoušela slony různě skládat, až dospěla k vizuálním sendvičům za pomoci skleněných tabulí. Ty zpočátku plnily konstrukční úlohu v instalaci, protože vyrovnávaly různě vysoké figurky slonů a umožnily vytvářet relativně stabilní vrstvy. Sklo však díky své křehkosti a ostrosti v člověku asociuje možná potenciální nebezpečí. Výsledná instalace, ve které nakonec převážila vizuální složka nad sociálním potenciálem, skrze ostré skleněné tabule získala prvky agresivity, která je v přímém kontrastu s líbivostí kýče. Pustit k instalaci malé dítě, pravděpodobně by se při čisté touze získat jednu z líbezných figurek ošklivě poranilo. Všudypřítomný kontrast líbeznosti a zranitelnosti nedovoluje masovému konzumentovi rozplývat se nad přehnanou estetikou figurek, protože je neustále nucen k ostráživosti. Součástí instalace je

navíc světelný zdroj, který ji pomocí odrazů, zrcadlení, lomů světla a stínů projektuje do celého prostoru a násobí pocit napětí. Jak jsem již v úvodu svého posudku naznačil, přítomnost kontrastu protichůdných prvků, je jedním z možných rysů uměleckého uvažování Markéty Olšarové. Otázkou zůstává, zda výsledná radikální poloha není osobním vypořádáním se s kýčem, který možná postupně začala i nenávidět. Nevím. Rozhodně se nedá říci, že by šlo o jeho oslavu, spíše jde o vystřízlivění, což je nakonec asi i dobře.

Otázky k rozpravě:

Během studia jsi si vyzkoušela řadu výtvarných poloh, od performance, přes fotografii a video až po instalaci. Co pro tebe bylo nejpřínosnější a co by jsi z toho chtěla dále rozvíjet?

Závěrečné hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace:

A – B (podle toho, jak dopadne výsledná instalace)

Posudek vypracoval(a):

doc. MgA. Pavel Korbička

Datum:

7. 6. 2021